

Direktore
Apstiprināta:
Inese Sudraba
2019. gada 29. augustā

Valmieras Mūzikas skolas
Mācību priekšmeta
Mūzikas mācība, Solfedžo un mūzikas teorija

Programma

I Mērķi:

- 1.1. attīstīt visus mūzikas uztverei, atskanošanas praksei un muzikāli radošai darbībai nepieciešamos muzikālās dzirdes komponentus: melodisko un harmonisko dzirdi, metroritma un formas izjūtu, muzikālo atmiņu;
- 1.2. attīstīt mūzikas valodas izpratnei nepieciešamās muzikālās domāšanas spējas, radot spilgtus priekšstatus par mūzikas valodas elementiem, vingrinoties tos saklausīt *dzīvajā mūzikā* un mācot tos nosaukt vispāriņemtajos terminos;
- 1.3. rosināt audzēkņus praktiskai muzicēšanai un muzikāli radošai darbībai, kas sniegtu prieku un gandarījumu, līdz ar to radītu un saglabātu interesi par mūziku turpmākajai dzīvei;

II Galvenie uzdevumi:

- 2.1. nodrošināt sistematizētu pamatzināšanu un pamatprasmju apguvi solfedžo, veicināt muzikālo spēju attīstību;
- 2.2. veidot bāzes iemaņas jebkurai audzēkņu muzikālai darbībai;
- 2.3. attīstīt, izkopt un pilnveidot muzikālo dzirdi, muzikālo atmiņu un ritma izjūtu;
- 2.4. attīstīt muzikālo domāšanu;
- 2.5. apgūt pamatterminoloģiju mūzikā;
- 2.6. atraisīt individuālās radošās spējas;
- 2.7. uzstādīt audzēkņu un skolotāja kopējā darba konkrētos mērķus: no vienas puses, piedāvāt standartprasības (kas būtu izpildāmas un sasniedzamas jebkuram muzikāli apdāvinātam audzēknim), no otras puses, iezīmēt ceļus, pa kuriem varētu attīstīties muzikāli apdāvinātākie, profesionāli perspektīvākie audzēkņi;
- 2.8. palīdzēt pedagogam orientēties solfedžo priekšmeta plašajā uzdevumu, apgūstamo elementu un jēdzienu klāstā, iespējami skaidri parādot, kas jāiemāca, pie kādu iemaņu izkopšanas jāstrādā katrā apmācību pakāpē katras mācību priekšmeta tematiskās daļas ietvaros;
- 2.9. panākt, lai mācību priekšmeta "Mūzikas mācība, Solfedžo un mūzikas teorija" programmas apguves rezultātā, audzēknis mācību gada noslēgumā, atbilstoši savas apmācības pakāpes un klases prasībām, prot veikt šādus uzdevumus:
 - 2.9.1. dzied, solfedžē, lasa no lapas:
 - 1) dzied no galvas dziesmas, pirmām kārtām – tautasdzesmas, ar vārdiem, ar nošu nosaukumiem, spēlē tās dažādās tonalitātēs;
 - 2) solfedžē no notīm gadā apgūto melodiju izlasi – grūtākās, skaistākās, metodiski noderīgākās dziesmu melodijas un skaņdarbu tēmas;
 - 3) dzied divbalsīgas (trīsbalsīgas) dziesmas ansamblī, kā arī izpilda solo, vienu balsi dziedot, otru spēlējot;
 - 4) lasa no lapas nepazīstamas melodijas;
 - 5) solmizē no lapas nepazīstamas melodijas;
 - 6) lasa no lapas ritma vingrinājumus;

2.9.2. praktiski darbojas ar apgūtajiem mūzikas valodas elementiem:

- 1) spēlē, dzied, raksta, nosaka nošu tekstā pakāpes, intervālus, akordus, kā arī pakāpju, intervālu un akordu secības, parādot sasniegto orientēšanās līmeni skaņkārtā un tonalitātē;
- 2) spēlē, dzied, raksta, nosaka nošu tekstā intervālus un akordus no skaņas, parādot sasniegto orientēšanās līmeni intervālu un akordu struktūrā;

III Satura apguves ilgums un apjoms:

- 3.1. mācību priekšmeta "Mūzikas mācība, Solfedžo un mūzikas teorija" programmas apguves ilgums ir 8(9) vai 6(7) gadi. Sešgadīgajā apmācības cikla audzēkņiem ir jāsasniedz programmā minētās 7.klases noslēguma prasības. 9 vai 7 mācību gads paredzēts kā sasaistes posms, lai nodrošinātu loģisku pāreju no pamatizglītības pakāpes mūzikas profesionālās vidējās izglītības pakāpē;
- 3.2. mācību priekšmeta programmas apguves apjoms ir divas mācību stundas nedēļā, 70 mācību stundas gadā. 8 (9) gados ir 560 (630) stundas, 6 gados – 420 stundas. Zināšanu un prasmju nostiprināšanai katram audzēknim ir nepieciešams patstāvīgā darba ieguldījums vismaz viena stunda nedēļā, t.i. vidēji 280 stundas 8 gados, 210 stundas 6 gados, 315 stundas 9 gados.

IV Mācību sasniegumu vērtēšanas kritēriji (vērtēšanas prasības), formas un veidi:

- 4.1. izglītojamā prasmju un zināšanu atbilstība mācību priekšmeta programmā paredzētajām prasībām (skatīt Pielikums Nr.1);
- 4.2. izglītojamā mācību sasniegumu vērtē ar atzīmi 10 ballu vērtējuma skalā:
 - 4.2.1. augsts apguves līmenis: izcili – 10; teicami – 9;
 - 4.2.2. optimāls apguves līmenis: Joti labi – 8; labi – 7; gandrīz labi – 6;
 - 4.2.3. vidējs apguvs līmenis: viduvēji – 5; gandrīz viduvēji – 4;
 - 4.2.4. zems apguves līmenis: vāji – 3; Joti vāji – 2; Joti, Joti vāji –1.
- 4.3. izglītojamā mācību sasniegumu vērtēšanas formas un veidi:
 - 4.3.1. izglītojamā mācību sasniegumu vērtēšana noteik kontrolstundu, ieskaišu un eksāmenu veidos;
 - 4.3.2. izglītojamā mācību sasniegumu vērtēšanā izmanto dažādas pārbaudes formas, kas aptver visus mācību programmā paredzētos darbības virzienus, zināšanas un prasmes.

V Mācību formas, metodes:

- 5.1. mācību darba formas ir kontaktstundas, kas ietver:
 - 1) skolotāja veikto jaunās vielas izklāstu;
 - 2) skolotāja un audzēkņa darbu pie apgūstamā materiāla;
 - 3) audzēkņa patstāvīgā darba stundas;
 - 4) mājas darba pārbaudi;
- 5.2. mācību darbā izmanto vārdisku un rakstisku paskaidrojuma, dziedāšanas, spēlēšanas uz klavierēm, demonstrēšanas skaņu ierakstā metodi;
- 5.3. mācību darba pārbaudes formas ir kontrolstundas, ieskaites un eksāmeni, kas ietver rakstiskus uzdevumus, dziedāšanu un spēlēšanu uz klavierēm.

VI Programmas struktūra:

6.1. pārskatāmības labad viss daudzveidīgais solfedžo kursā apgūstamais materiāls programmā ir iedalīts trijās plašās tematiskajās daļās:

- 1) muzikālās dzirdes bāzes iemājas;
- 2) nošu raksta zīmes un apzīmējumi;
- 3) mūzikas uztvere un izpratne.

6.2. pirmā tematiskā daļa – Muzikālās dzirdes bāzes iemājas – paredz trīs darba virzienus:

- 1) metroritma izjūtas veidošanu;
- 2) melodiskās (skaņkārtiski intonatīvās) dzirdes attīstību;
- 3) harmoniskās (foniskās un funkcionālās) dzirdes attīstību;

6.3. programmas otrā tematiskā daļa – Nošu raksta zīmes un apzīmējumi – ietver nošu raksta, dinamikas, skaņveides, kā arī tempa un mūzikas rakstura apzīmējumus.

6.4. trešajā tematiskajā daļā – Mūzikas uztvere un izpratne – būtībā saplūst kopā un saturisku jēgu iegūst visi programmas pirmajā un otrajā tematiskajā daļā iestrādātie atsevišķie elementi. Īpaša uzmanība pievērsta formveidei un faktūrai.

VII Metodiskās pamatnostādnes:

7.1. Galvenais solfedžo stundu darbības virziens ir prasmju veidošana, kā rezultātā skolnieks spēj efektīvi izpildīt kādu uzdevumu vai darbību. Vēlamais rezultāts panākams tikai ar ilgstošu, regulāru darbu. Jēdziens prasmes sevī ietver šādas darbības formas:

- 7.1.1. spēlēt;
- 7.1.2. dziedāt;
- 7.1.3. rakstīt;
- 7.1.4. noteikt dzirdi;
- 7.1.5. saskatīt notīs;
- 7.1.6. ietvert radošos uzdevumos.

7.2. Otrs būtiskākais solfedžo stundu mērķis ir sniegt zināšanas. Šajā slejā nereti ir nošķirtas divējādas izziņas pakāpes:

- 7.2.1. apgūstamie jēdzieni, kuru jēga iz jāizprot un kuru apzīmējumi jāiegaumē;
- 7.2.2. priekšstati par parādībām, kuras vēlams pieminēt kādas kopējas sistēmas izpratnes un praktiskās pieredzes uzkrāšanas labad, bet kuras konkrētajā izglītības pakāpē iestrādāt vēl nav iespējams.

IIX Mācību satura apguvei nepieciešamā aprīkojuma apraksts:

Mācību priekšmeta “Solfedžo” apguvei nepieciešamas klavieres, tāfele, IKT, soli un krēslī skolēniem, skolotāja galds un krēsls, plaukti mācību līdzekļu uzglabāšanai, audioaparātūra un ieraksti mūzikas valodas līdzekļu apguvei, programmas saturam atbilstošas solfedžo vingrinājumu grāmatas.

IX Apgūstamie mūzikas teorijas jēdzieni un mūzikas valodas elementi; programmas apguves ilgums 8 (9) gadi.

Klaviatūra, nosu raksts	Temps, metrs, ritms	Skaņkārta un tonalitāte	Intervāli un akordi	Dinamika, skaņveide	Faktūra, forma, žanri
1. klase Pamatskauņu nosukumi, to secība; Klaviatūras oktāvas, to nosaukumi; Nosu rakstība vījoles atslēgā (sol- do ³) un basa atslēgā (do-mi ¹) Alterācijas zīmes	Pulsa uztvere dažāda tempa mūzikā. Stiprā taksdaļas uztvere. Taktsmēri 2/4, $\frac{3}{4}$. Taktešana 2/4, $\frac{3}{4}$ taktsmēros.	Mažors un minors. Tonikas trijskanis. Pakāpjū apzīmējumi. Intervalu nosaukumi un apzīmējumi. Noturīgie intervāli mažorā.	pp – p- mp-mf- f-ff crescendo, diminuendo Taktsmēri legato, non legato, <i>staccato</i>	<i>pp</i> – <i>p</i> – <i>mp</i> – <i>mf</i> – <i>f</i> – <i>ff</i> crescendo, diminuendo Cezūra, sekvence, ostinato. Viennādi, līdzīgi, atšķirīgi motīvi	Melodija un pavadījums. Motīvs, frāze, teikums, periods. Cežūra, sekvence, ostinato. Viennādi, līdzīgi, atšķirīgi motīvi
2. klase Nosu rakstība basa atslēgā (Do-fa ¹) Oktāvas pātnesuma zīme- (8----, 8----'); <i>Da capo al Fine</i>	Taktsmērs 4/4 (C). Ritma grupas un pauzes 2/4, $\frac{3}{4}$, 4/4 taktsmēros. Uztakts.	Mazors un minors. Tetrahordi Tonalitātes ar vienu atslēgas zīmi.	Noturīgie intervali mažorā un minora. Harmonisko intervālu un akordu fonika.	Akcentu veidi un to apzīmējumi: >; -; v <i>Sf</i> (sforzando)	Perioda uzbūve (atkārtojums).
3. klase Nosu rakstība vījoles un basa atslēgā arpus līnijkopas (līdz trešajai palīglinjai); Nošu grupēšana vienkāršajos taktsmēros (2/4, $\frac{3}{4}$, 3/8); Skaņdarbu tonaitātes noteikšana pēc atslēgas zīmēm; Minora veidu noteikšana skaņdarbā, vadoties no alterācijas zīmēm.	Ritma grupas. Taktsmērs 3/8. Ritma grupas 3/8 taktsmērā.	Minora trīs veidi. Skāndarba tonalitātes noteikšana	Intervalu kvalitatīvie apzīmējumi (mazie, lielie, tīrie). Balsu paralēlkustība, pretkustība.	<i>Subito</i> : <i>sub.p</i> , <i>sub.f</i> <i>poco</i> ; <i>poco a poco</i> portamento <i>decrecendo</i>	Pantu forma

4. klase	Vijoles un basa atslēgu maiņa. Atslēgas zīmju secība un rakstsība vijoles un basa atslēgā. Nošu grupēšanas pamatlikumi saliktajos taktsmēros. Akolādes: figūriekava, taisnā iekava.	Rītma grupa. Takts sinkopes. Taktsmērs 6/8. Nošu grupēšana saliktajos taktsmēros 4/4, 6/8.	Galvenās pakāpes un to trīsskaņi (TSĐ). Tonālātātes līdz trim atslēgas zīmēm. Tonālātātes līdz trim zīmēm.	M53, M6, M64, m53, m6, m64 pmVII53 un pm5 uz VII M un h m.	<i>Sempre (piano)</i> <i>Simile (staccato) calando</i>	Faktūras pamatveidi: unisons, akordu, homofona, polifona. Vienkārša divdaļu, trijdaļu forma.
5. klase	Alterācijas zīmes dubultdiezs un dubultbemols Skaņu apzīmējumi ar burtiem. Skaņu un intervālu enharmonisms.	Regulāri mainīgs un neregulāri mainīgs metrs. Rītma grupas. Sinkopes.	Mainju skaņkārta Tonālātātes ar trim un četrām alterācijas zīmēm	T, S un D apvērsumi. D7 un apvērsumi.	Tremolo <i>Arpeggio</i> Pizzicato-stīgu locījinstrumeniem	Melodijas analīze (raksturs, skaņkārta, melodijas zīmējums, raksturīgākās ritma grupas)
6. klase	Hromatisko palīgskāņu un pārgājiskskaņu pieraksts.	Triole Taktsmērs 5/8 Starptaktu sinkope.	Senās skaņkārtas, Harmoniskais mažors, Tonalitātes ar četrām alterācijas zīmēm.	PI 4 uz IV; I2 uz IV, m 7 uz V ar atrisinājumiem.	<i>Glissando</i> <i>Sotto voce</i> <i>Una corda/ tre corda</i>	Variācijas.
7. klase	Harmoniskā pavadījuma pieraksts ar burtu simboliem (C, Cm, C ₇). Nošu raksta saīsinājuma veidi.	Sarežģītākas sinkopes ar sešpadsmitdalnotīm, pauzēm.	Priekšstats par daudzziņju tonalitātēm un kvintu apli	Ievadseptakordi: Ievadseptakordi: levadseptakordi: mVII7 un pmVII7.	<i>Marcato</i> <i>Grave</i> <i>Largo</i> <i>Piu/meno</i> <i>mossa</i>	Vieglu skaņdarbu analīze pēc notīm (raksturs, skaņkārta, kadences).
8. klase	Mūsdienu mūzikas notācijas raksturīgākie apzīmējumi. Priekšstats par Do atslēgām (alta, tenora). Diatonisks un hromatisks pustonis un tonis.	Komplicētāki ritma zīmējumi.	Kvintu aplis. Novirze, modulācija.	Ievadseptakordi: mVII7 un pmVII7. Vienkāršākie džeza stila akordi.	Rubato Ritardando Rallentando	Vieglu skaņdarbu analīze pēc notīm (raksturs, skaņkārta, kadences, melodijas un metroritma raksturīgākās iežīmes.

X Apgūstamie mūzikas teorijas jēdzieni un mūzikas valodas elementi; programmas apguves ilgums 6 (7) gadi.

Klaviatūra, nošu raksts	Temps, metrs, ritms	Skāņkārta un tonalitāte	Intervāli un akordi	Dinamika, skanveide	Faktūra, forma, žanri
1. klase Pamatskaņu nosukumi, to secība; Klaviatūras oktāvas, to nosaukumi; Nošu rakstība vjoles atslēgā (sol- do ³) un basa atslēgā (do-mi ¹) Alterācijas zīmes Nošu rakstība basa atslēgā (Do-fa ¹) Oktāvas pārnnesuma zīme- (8----; 8-----'); <i>Da capo al Fine</i>	Pulsu uztverē dažāda tempa mūzikā. Stiprās taksdaļas uztverē. Taktmēri 2/4, $\frac{3}{4}$. Taktēšana 2/4, $\frac{3}{4}$ taktmēros. Ritma grupas un pauzes 2/4, $\frac{3}{4}$ taktmēros. Uztakts.	Mažors un minors. Tonikas trijskanis. Pakāpju apzīmējumi. Tetrahordi Tonalitātes ar vienu atslēgas zīmi. akordu fōnika	Intervālu nosaukumi un apzīmējumi. Noturīgie intervāli mažora un minorā. Harmonisko intervālu un	<i>pp – p - mp - mf - ff</i> <i>crescendo</i> , diminuendo legato, non legato, <i>staccato</i> Akcentu veidi un to apzīmējumi: >; -; v <i>Sf</i> (sforzando) <i>ppp; fff</i>	Melodija un pavadījums Motīvs, frāze, teikums, periods. Cēzūra, sekvence, ostinato. Vienādi, līdzīgi, atšķirīgi motīvi Perioda uzbūve (atkārtojums).
2. klase Nošu rakstība vjoles un basa atslēgā ārpus līnijkopas (līdz trešajai palīglīnijai); Nošu grupēšana vienkāršajos taktismēros (2/4, $\frac{3}{4}$, 3/8); Skāndarbu tonaitātes noteikšana pēc atslēgas zīmēm; Minora veidu noteikšana skāndarbā, vadoties no alterācijas zīmēm.	Ritma grupas. Taktmērs 4/4, 3/8. Ritma grupas 3/8 taktsmērā.	Minora trīs veidi. Skāndarba tonalitātes noteikšana. Galvenās pakāpes un to trīsskaņi (TSD). Tonalitātes līdz trim atslēgas zīmēm.	Intervālu kvalitatīvie apzīmējumi (mazie, lielie, tīrie). Balsu paralelkustība, pretkustība.	<i>Subito: sub.p, sub.f</i> <i>poco: poco a poco</i> <i>portamento</i> <i>decrecendo</i>	Pantu forma

3. klase	Vījoles un basa atslēgu maiņa. Atslēgas zīmju secība un rakstība vjoles un basa atslēgā. Nošu grupēšanas pamatlikumi saliktajos taktsmēros. Akolādes: figūriekava, taisnā iekava.	Ritma grupa. Takts sinkopes. Taktsmērs 6/8. Nošu grupēšana saliktajos taktsmēros 4/4, 6/8.	Minora trīs veidi. Skaņdarba tonalitātes noteikšana.	M53, M6, M64, m53, m6, m64 <i>Sempre (piano)</i> <i>Simile (staccato)</i> <i>calando</i>	Faktūras pamatveidi: unisons, akordu, homofona, polifona. Imitācija, tēma, atbilde, pretsalikums. Vienkārša divdaļu vienkārša trijdaļu forma.	
4. klase	Alterācijas zīmes dubultdiezs un dubultbemols Skaņu apzīmējumi ar burtiem. Skaņu un intervālu enharmonisms.	Regulāri mainīgs un neregulāri mainīgs metrs. Ritma grupas. Sinkopes.	Harmoniskais mazors Maiņu skaņkārta Tonālitātes ar trim un četrām alterācijas zīmēm	T, S un D apvērsumi. D7 un apvērsumi. lociņinstrumentiem	Tremolo <i>Arpeggio</i> <i>Pizzicato</i> -stīgu grupas)	
5.klase	Hromatisko palīgskāņu un pārgājskāņu pieraksts.	Triole Taktsmērs 5/8 Starptaktu sinkope.	Senās skaņkārtas Tonālitātes ar četrām alterācijas zīmēm.	Pl 4 uz IV; 12 uz IV, m 7 uz V ar atrisinājumiem. <i>Glissando</i> <i>Sotto voce</i> <i>Una corda/ tre</i> <i>corda</i>	Melodijas analīze (raksturs, skaņkārta, melodijas zīmējums, raksturīgākās ritma grupas)	
6. klase	Harmoniskā pavadījuma pieraksts ar burtu simboliem (C, Cm, C7). Nošu raksta saīsinājuma veidi. Mūsdienu mūzikas notācijas raksturīgākie apzīmējumi. Priekšstats par Do atslēgām (alta, tenora). Diatonisks un hromatisks pustonis un tonis. Hromatiskās gammas pareizrakstība.	Sarežģītākas sinkopes ar sešpadsmitdalnotīm , pauzēm. Komplicētāki ritma zīmējumi.	Priekšstats par daudzīmju tonalitātēm un kvintu aplī Kvintu aplis. Novirze, modulācija.	Ievadseptakordi: mVII7 un pm VII7. Vienkārškie džeza stila akordi.	<i>Marcato</i> <i>Grave</i> <i>Largo</i> <i>Piu/ meno mosso</i> Rubato Ritardando Rallentando	Vieglu skaņdarbu analīze pēc notīm (raksturs, skaņkārta, kadences, melodijas un metroritmā raksturīgākās iezīmes).

**Valmieras mūzikas skolas prasmju pārbaudes vērtēšanas komponenti un
vērtēšanas skala mācību priekšmetam “Mūzikas mācība, Solfedžo un mūzikas
teorija”**

SOLFEDŽO

10 balles (izcili)	Izglītojamais parāda izcillas zināšanas un prasmes, kas pārsniedz attiecīgās klases mācību programmas apjomu, ir augsti attīstītas analītiskās spējas, brīvi un radoši pielieto praksē iegūtās zināšanas. Izrāda īpašu interesi par mācībām.
9 balles (teicami)	Izglītojamais parāda nevainojamas zināšanas un prasmes atbilstoši attiecīgās klases mācību programmas prasībām. Augsti attīstītas domāšanas un intelektuālā darba prasmes, strauji progresējot veic mācību uzdevumus, prot radoši pielietot iegūtās zināšanas.
8 balles (loti labi)	Izglītojamā zināšanas ir dziļas un pamatīgas. Audzēknis ar izpratni var reproducēt mācību materiālu, saskata likumsakarības, tomēr vērojamas atsevišķas neprecizitātes, nesvarīgi trūkumi.
7 balles (labi)	Apgūtas mācību priekšmeta programmas prasības. Izglītojamais prot zināšanas un prasmes izmantot pēc parauga vai pazīstamas situācijas, uzdoto veic apzinīgi, taču zināšanās un prasmēs sastopami trūkumi.
6 balles (gandrīz labi)	Apgūtas mācību priekšmeta programmas prasības. Izglītojamais zina pamatlīdzienus, likumus, taču zināšanas un prasmes ir nepietiekami stabilas un pārliecinošas.
5 balles (viduvēji)	Mācību programma apgūta 60% apjomā, taču zināšanās un prasmēs ir daudz trūkumu un nepilnību.
4 balles (gandrīz viduvēji)	Izglītojamais mācību vielu apguvis individuālo spēju līmenī (aptuveni 50% apjomā). Zināšanas un prasmes ir ievērojami nepilnīgas, uzdoto veic bez intereses.
3 balles (vāji)	Zināšanas un prasmes apgūtas virspusēji, tās ir nepietiekošas (mazāk nekā 50%). Izglītojamais pieļauj daudz kļūdu, neizpilda skolotāja norādījumus, jūtami atpaliek mācībās.
2 balles (loti vāji)	Apgūtas atsevišķas zināšanas un prasmes, taču nav spēju tās praktiski izmantot. Nav intereses par mācībām.
1 balle (loti, loti vāji)	Nav izpratnes par priekšmeta būtību un iemaņu tajā.